

SONOLOR

SONOLOR

Jupiler

PICON

P

PICON

'Bevoorrading. Verhalen uit de buik van het peloton'

Een initiatie tot wielershistorisch onderzoek

Dries De Zaeytijd & Thomas Ameye

Het sportboek is populair in Vlaanderen. Zowat elke uitgeverij heeft boeken over sportlui in haar portefeuille. Biografieën over wielrenners staan met stip op één. Voor thematische uitgaves over 'de koers' leek initieel maar weinig plaats of belangstelling. Anders dan biografieën – die door de band in samenwerking met het 'hoofdpersonage' samengesteld worden – vragen thematische sportboeken vaak een andere, meer diepgaande benadering. Met deze bijdrage willen de auteurs, beiden medewerkers van het Wielermuseum Roeselare, de lezer op weg zetten naar (thematisch) wielershistorisch onderzoek. Ze doen dit met de eigen uitgave *Bevoorrading. Verhalen uit de buik van het peloton* als case.¹ Voor dit boek over de evolutie van eten en drinken in een eeuw wielrennen werd een diverse waaier aan bronnen (boeken, kranten, tijdschriften, foto's, interviews,...) onderzocht en geraadpleegd.

Het wielersboek in Vlaanderen

Binnen de sportboekenafdeling nemen uitgaves over 'de koers' al geruime tijd een prominente plaats in, een tendens die teruggaat tot de opkomst van het sportboek in de jaren negentig.² Steeds meer (sport)journalisten wagen zich dan – in het spoor van lokale vorsers en wielersfanatici – naast hun journalistiek werk ook aan wielersboeken. Biografieën over het leven en de carrière van deze of gene (gepensioneerde) renner, doorspekt met actie- en privéfoto's, zijn de meest populaire verschijningsvorm, gevolgd door overzichtswerken met erelijsten en uitslagen van een al dan niet jubilerende wielerswedstrijd of geschiedenissen van het lokale wielersgebeuren.³ Voor thematische uitgaves – over de rol van geld, doping, voeding, enzovoort – lijkt in eerste instantie weinig plaats of belangstelling. Pas een tiental jaar terug stak een nieuwe, voorzichtige wind de kop op. Zo zag historicus Patrieck Geldhof in 2005 zijn thesis over het wielrennen tijdens de Tweede Wereldoorlog – een atypisch thema – in boekvorm gepubliceerd.⁴ En in Nederland vond in 2005 de eerste editie plaats van de zogenaamde

Foto links: naturaprijzen zijn schering en inslag in de jaren zeventig. In 1972 krijgt Willy Teirlinck in de Franse rittenwedstrijd Tour du Nord-GP Picon een big cadeau. Op kleurfoto's zijn dergelijke taferelen nog maar zelden te vinden.

- 1 D. De Zaeytijd & T. Ameye, *Bevoorrading. Verhalen uit de buik van het peloton* (Tielt 2012).
- 2 S. Knuts, P. Delheye en D. Vanysacker: 'Wentelende wielen. Anderhalve eeuw fietsen en wielrennen in Vlaanderen' in: J. Scheerder, W. Lagae en F. Boens (red.), *Vlaanderen fietst! Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de fietssportmarkt* (Leuven 2011) 15.
- 3 Enkele voorbeelden zijn: D. Desair, *Frans Verbeeck, kampioen van de wilskracht* (Leuven, 1998), M. Hermans, *Yvonne Reynders. Zeven maal in de zevende hemel* (Deurne, 2002) of recenter: J. Ivens, *(R)ik Kamil Van Linden* (Gent, 2012), R. Vermeiren, *Wielerspassie aan de Schelde. De turbulente geschiedenis van 100 Scheldepreizen 1907–2012* (Wijnegem 2012).
- 4 *En de broodrenner, hij fietste verder. Het wielrennen in België tijdens WOII* verscheen in 2005 bij de Leuvense uitgeverij Acco. Patrieck Geldhof schreef dit boek samen met zijn promotor prof. dr. Dries Vanysacker. Vanysacker publiceerde in 1997 zelf een op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde biografie over Roger De Vlaeminck. D. Vanysacker, *Omdat ic Vlaeminck ben* (Eeklo, 1997). Nadien begeleidde hij verschillende sporthistorische licentiaatsverhandelingen aan de KU Leuven.

Nico Scheepmaker Beker, een vakprijs voor het beste sportboek van het jaar.⁵ De wedstrijd wordt tot op heden georganiseerd en kende dit jaar met Jan Boesman voor het eerst een Vlaamse winnaar.⁶ De jury roemde Boesman omdat hij als goede onderzoeker in talloze internationale bibliotheken en archieven dook en zowat alle mogelijke Franse en Engelse kranten en tijdschriften uit het fin de siècle en een kleine boekenkast vol boeken over doping, fietstechniek en -literatuur las [sic]. Voor zijn onderzoek sprak Boesman ook met journalisten, historici en nazaten van renners. Hierop aansluitend merkte de Nederlandse website

www.sportgeschiedenis.nl op dat er na een kleine tien jaar eindelijk

een stevig platform voor de ontwikkeling van het sportboek lijkt te zijn.⁷ In eigen land stelde Rik Vanwalleghem, voormalig hoofdredacteur van *Het Nieuwsblad* en huidig directeur van het Centrum Ronde van Vlaanderen, dat 'het sportboek stilaan volwassen wordt'.⁸ Hij verwees hierbij naar de toen pas verschenen uitgave *Sportissimo*, een huldeboek over een eeuw Belgische sportgeschiedenis, en naar *Bevoorrading* dat hij omschreef als 'geen zoveelste wielervedicatie, maar een fraai vormgegeven kleinood waarin je alles te weten komt over onder meer Franse frieten, patattencoureurs en anorexia ciclista.' Het uitgangspunt van *Bevoorrading* was van meet af duidelijk. Niet alleen de ruim honderdjarige evolutie van 'de bevoorrading' vóór, tijdens en na de wedstrijd, maar ook de bredere socio-economische context (bv. de wielervedicatie als geliefd schouwtoneel voor sponsorende drank- en voedingsmerken) moesten aan bod komen. Zowel het thema als het tijdsbestek noopten tot een breedvoerig onderzoek. Tijdschriften, kranten, foto's, boeken, (wedstrijd)brochures enzovoort werden geanalyseerd. Daarnaast werden meer dan twintig interviews afgenomen bij verschillende generaties renners. Samen overspannen de geraadpleegde bronnen een periode van om en bij de honderd jaar.

Aan de hand van de door de auteurs gehanteerde werkwijze en gebruikte bronnen wil deze bijdrage de lezer inspireren en op weg zetten voor eigen onderzoek.

Literatuurlijst

Wie onderzoek wil voeren, kan zich best eerst 'inlezen'. Een (thematische) literatuurlijst of bibliografie is hierbij een geknipt hulpinstrument. Voor de wielervedicatie bestonden tot voor kort echter geen bibliografieën die een thematisch of chronologisch overzicht bieden van wat verschenen is.⁹ Pas sinds de publicatie van een Franstalige bibliografie, samengesteld door Wilfried Wilms eind 2012, is er echt sprake van een wielervedicatiebibliografie.¹⁰ Voor *Bevoorrading* kwam deze literatuurlijst echter te laat. Binnen de bibliotheek van het Wielermuseum werd daarom in eerste instantie gezocht naar wielervedicatieboeken die voeding centraal stellen.¹¹ Het resultaat van deze eerste zoektocht was mager.¹² Daarom werd overgegaan tot het doornemen van biografieën van renners. Deze werken bevatten in hoofdzaak een carrière-overzicht van de betrokken renner, maar ook vaak fait-divers van uiteenlopende aard. Op die manier

Bevoorrading vertelt het verhaal van een eeuw eten en drinken in de koers

- 5 De Nico Scheepmaker Beker is genoemd naar de Nederlandse sportjournalist Nico Scheepmaker (1930–1990).
- 6 Boesman won met *De fiets van Lautrec. De eerste dopingaffaire uit de geschiedenis*, uitgegeven bij Atlas Contact (2013). Jan Boesman is freelance journalist, doctoraatsstudent aan de KU Leuven en lid van het wetenschappelijk comité van het Wielermuseum.
- 7 Deze Nederlandse website is een initiatief van historici Micha Peters en Jurryt van de Vooren en wil een ontmoetingsplaats zijn voor liefhebbers van sport, geschiedenis en de combinatie van de twee. Beide historici zijn mede-initiatiefnemers van de Nico Scheepmaker Beker.
- 8 *De Standaard*, 6/7 oktober 2012.
- 9 In 1992 verscheen wel een aanzet tot bibliografie onder de titel *Koeten over d'oeude coureurs. Vlaamse wielervedicatie 1898–1992*. Dit werk houdt het midden tussen een overzicht van wielervedicatieboeken en biografieën van renners.
- 10 W. Wilms, *Bibliographie cycliste. Un guide des livres sur le cyclisme professionnel* (Parijs 2012). In 2013 stelde Wilms ook een Nederlandstalige bibliografie samen. Deze wordt dit najaar online ter beschikking gesteld via www.wielermuseum.be. Voor anderstalige uitgaves, zie ook www.wilmsonwheels.be
- 11 Voor de registratie van objecten en boeken wordt in het Wielermuseum gebruikt gemaakt van de op de museale sector afgestemde Adlib-software met achterliggende database. Deze is echter enkel lokaal te raadplegen. Via de website www.erfgoedinzicht.be is het wel mogelijk om van thuis uit het boekenbestand van het Wielermuseum te raadplegen.
- 12 Anne Scheepmaker stond in haar werk *Eten en drinken bij de Tour de France* (Zwolle 1991) vooral stil bij de Franse (regionale) culinaire troeven. Ruud Bakker verwerkte voedingsstips in een algemener werk over trainen voor wielervedicatie in *Voeding en verzorging van een wielervedicatie* (Valkenswaard 1984) en renners Henri Desgrange, August Zimmerman en Herbert Duncan noteerden ca. 1900 hun persoonlijke bevindingen met eten, drinken en trainen in hun autobiografie. Zie H. Desgrange, *La tête et les jambes* (Parijs 1894), H.O. Duncan, *Vingt ans de cyclisme pratique* (Parijs 1897), A. A. Zimmerman, *Conseils d'entraînement par Zimmerman et relation de son voyage en Europe* (Parijs s.d.).

Velos
Eddy Merckx

Constructeur
Etn. **KESSELS** n.v.
Torhoutsteenweg 349 Oostende
Tel. (059) 718 63 - 788 58

Faema produce:
 Attrezzature per bar
 Arredamenti completi per bar
 Distributori automatici
 Prodotti Alimentari Liofilizzati:
 Cremacaffè espresso Faemino
 Cremacaffè espresso decaffeinato Faemino Tranquillo
 Caffè-latte espresso Faemino
 Cappuccino espresso Faemino

Faema spa. - Milano - Via Ventura, 15

crema
caffè
espresso
FAEMINO

Wielrennen is al decennialang een geliefkoosd schouwtoneel voor sponsorende voedingsfabrikanten. Hier fungeert Eddy Merckx als uithangbord voor koffie(machine)producent Faema/Faemino.

Cover *Le Miroir des Sports*: 'Een beeld zegt (soms) meer dan duizend woorden.' Bevoorrading *avant la lettre* tijdens de Tour de France op de cover van een Frans sporttijdschrift.

kunnen rennersbiografieën de lezer een eerste inzicht geven in bijvoorbeeld opvattingen over eten en drinken tijdens een bepaalde periode. Omdat een rennerscarrière doorgaans ongeveer tien jaar duurt, resulteerde het doornemen van een vijftal biografieën van renners uit achtereenvolgende periodes in een eerste inzicht in veranderende eet- en drinkgewoontes doorheen de tijd.

Er werd ook verder gekeken dan louter wielerspecifieke literatuur. Ontwikkelingen binnen een bepaald domein (in dit geval de wielrennerij) kunnen immers maar begrepen worden tegen het licht van algemene maatschappelijke trends. In dit geval was het belangrijk een zicht te krijgen op de dagelijkse voedingsgewoonten van de afgelopen eeuw. Niet in het minst omdat vanaf circa 1900 het wielrennen evolueerde van een exclusief voor de rijken weggelegd tijdverdrijf tot een volkse sport beoefend door landbouwersknechten en arbeiders. De publicatie *Arm en rijk aan tafel* (1993), waarin de voedingsgewoonten van (zeer) arm en (zeer) rijk geplaatst worden tegen het decor van de grote en kleine maatschappelijke veranderingen sinds 1800, gaf ons die noodzakelijke context.¹³

13 P. Scholliers, *Arm en rijk aan tafel* (Berchem 1993).

Kranten en tijdschriften

Uit verschillende rennersbiografieën bleek dat niet alleen de opeenvolgende (monster)etappes in de Ronde van Frankrijk een heuse opgave waren. Om de drie weken durende rittenwedstrijden goed te doorstaan, voorzagen heel wat renners zichzelf voor, tijdens en na de koers van een bevoorrading die danig verschilde van de huidige gang van zaken.¹⁴ Een goede bron om dit verder uit te pluizen waren krantenverslagen. De krant was tot de introductie van de radio, maar vooral tot de komst van de televisie eind jaren vijftig dé nieuwsbron voor wielervluchtelingen. Bovendien was de Ronde van Frankrijk toen al hét wielerevenement van het jaar en werd deze wedstrijd tot in de meest uiteenlopende details besproken. Reken daarbij de typisch lyrisch-romantische journalistieke schrijfstijl die gangbaar was tot in de jaren zestig en je kan er van op aan dat er aandacht was voor weetjes over eten en drinken. Omdat slechts weinig Belgische (sport)kranten in gedigitaliseerde vorm online raadpleegbaar zijn, werden de jaargangen (1950–1990) van de toonaangevende sportkrant *Sportwereld* manueel doorgenomen.¹⁵

Naast krantenverslagen kunnen ook tijdschriften boeiende informatie aanbrengen. Vanaf de jaren zeventig is in wielertijdschriften voor het eerst een verhoogde interesse waar te nemen voor wat nu wel of niet geschikte 'kost' is voor wielrenners. Het Nederlandse blad *Wielersport*, lange tijd het officiële blad van Nederlandse wielerbond KNWU, is trendsetter. Anno 1977 publiceert de Nederlandse arts dr. Schattenberg als één van de eersten een artikel over de gevolgen van onvoldoende drinken tijdens een wielervedstrijd (veel drinken tijdens een wedstrijd werd lange tijd als nefast beschouwd). Dat een officieel bondsblad voor het eerst echt wetenschappelijke aandacht besteedt aan de effecten van voeding voor wielrenners, betekent een mijlpaal in de geschiedenis van de bevoorrading tijdens de koers. Pas van dan af wordt geleidelijk aan echt nagedacht over wat goed en minder goed is.

Iconografie

Iconografische bronnen – beelden of afbeeldingen zoals foto's, affiches, tekeningen, enzovoort – kunnen een belangrijke aanvulling zijn op tekstpassages. Foto's in rijk geïllustreerde tijdschriften als *Geïllustreerde Sportwereld*, *Sport Revue* of *Le Miroir des Sports* uit de jaren twintig en dertig tonen hoe renners onderweg werden bevoorrad. Niet in afgebakende 'vliegende' bevoorradingzones zoals vandaag, maar wel aan lange tafels met grote teilen vol water of chocolademelk, met heren in witte jassen die (gesponsorde) eetzakjes of kartonnen zakken aanreiken. Andere foto's maken duidelijk dat renners onderweg wel eens cafés of brouwers plunderden.

Ook publiciteitsfoto's vertellen (fracties van) verhalen uit de buik van het peloton. Advertenties in kranten en vooral tijdschriften waren daarom een belangrijke iconografische bron tijdens de redactie van *Bevoorrading*. Van in de prille begindagen zijn renners de geknipte uithangborden voor een uiteenlopend gamma aan producten. Waar er oorspronkelijk nog een evidente link was tussen de renner en het gepromote product (fietsmerken, fietsonderdelen,...), is dit in het interbellum en na de Tweede Wereldoorlog niet meer het geval. In Franse magazines als *ButClub* en *Miroir du Cyclisme* figureren renners bijvoorbeeld als 'sandwichman' voor het watermerk Perrier of de aperitiefdrank Byrrh. De onderschriften bij de advertenties zijn duidelijk: 'Heb je een dip tijdens een koers? Vraag een fles sterke drank aan de wagen achter je' of nog: 'De goede Briek [Schotte]... gunt zich een goed slokje Martini, de vriend der sportmannen.'¹⁶ De advertenties verraden iets over het toenmalig gebruik van alcohol in koers, en nog meer over de perceptie die alcoholproducenten willen bereiken, zeker ook wanneer ze vanaf de jaren vijftig wielerploegen gaan sponsoren. Echte renners (versta: mannen in het algemeen) drinken alcohol!

14 Zie bijvoorbeeld J. De Vlieger, *De rots Lucien Buysse* (Eeklo 2005), 132: 'Hij begon aan iedere rit met een rugzak gevuld met een kwart kilo suiker, vier rauwe eieren, drie grote schaapskoteletten, twee gezonde kiekebillekens, drie sandwiches met confituur of hesp en wat fruit. Tegen de tijd dat hij in de eerste controle kwam, was de eetzak uitgekuist en sloeg hij weer dezelfde voorraad in.'

15 In de Koninklijke Bibliotheek (Albertina) te Brussel worden zowat alle jaargangen van Belgische kranten bewaard. De oudst bewaarde kranten zijn te raadplegen op microfilm. Het *Belang van Limburg* stelt haar archief digitaal ter beschikking. Andere interessante sites waar gedigitaliseerde (buitenlandse) kranten en tijdschriften te vinden zijn: www.gallica.fr en www.delpher.nl. Sites als www.historischekranten.be bevatten digitaal raadpleegbare regionale kranten. In het Wielermuseum zijn de jaargangen van het tijdschrift *Geïllustreerde Sportwereld* (1921–1937) digitaal raadpleegbaar.

16 Reclame-boodschappen uit respectievelijk *L'illustration*, 18/07/1936 en *Sportclub*, 4 augustus 1950, nr 164, p. 14

In eigen land prijzen renners ook de 'voedingswaarde' van Mars-repen of drinken ze met volle teugen van een fles melk: 'Doe zoals ik, drink melk!', getekend Rik Van Steenberghe.¹⁷ Als we deze advertenties mogen geloven, speelde alcohol een grote rol in de voeding van renners én moesten renners tegelijk een voorbeeldfunctie vervullen door de lezers aan te zetten tot het drinken van melk... Frappant, maar dagelijkse kost tot in de jaren zeventig!

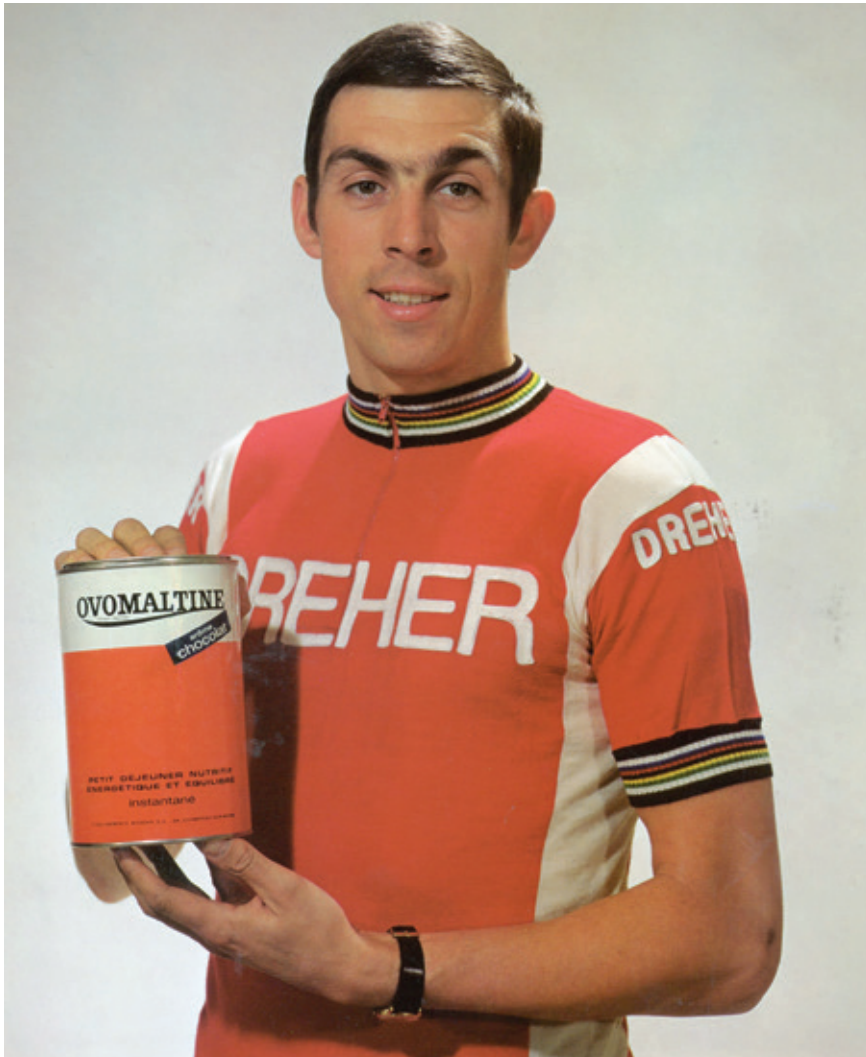
Naast die doorgaans geënceneerde publiciteitsfoto's hebben persfoto's vaak een (nog) grotere informatieve waarde.¹⁸ Wie goed kijkt, ziet niet alleen de winnaar van een wedstrijd, maar ook de man die stiekem een bordje voor een aperitiefdrank in de lucht steekt of de naam van de bakker op het brood dat de zegevierende renner in handen kreeg. Bij vergelijking van deze zwart-witfoto's met recentere kleurfoto's merk je meteen het verschil. Naturaprijzen worden zelden nog uitgereikt aan beroepsrenners en de lokale neringdoeners die een graantje publiciteit willen meepikken raken doorgaans niet meer bij de winnaar.

17 *Sportclub*, juni 1953, extra uitgave, p. 28

18 Persfoto's zijn onder meer terug te vinden via online beeldbanken opgezet door erfgoedcellen, provincies, steden of verenigingen. Zie bijvoorbeeld www.erfgoedinzicht.be, www.erfgoedbankmidwest.be, www.westhoekverbeeldt.be, www.erfgoedbankmeetjesland.be, www.erfgoedbankgeel.be, enz.

Advertenties waarin renners openlijk beroep doen op sterke drank of foto's waar renners producten aanprijzen moeten steeds met een korreltje zout genomen worden.

Patrick Sercu poseert met een doos Ovomaltine. Over de kwaliteit van dit product kon hij niets vertellen: 'Ik heb dat nooit gedronken.'

Deze pers- en andere foto's waren niet enkel belangrijk als bron, ze vormden ook een goed uitgangspunt om de renners zelf aan de tand te voelen.

Mondelinge geschiedenis

Mondelinge getuigenissen bleken van goudwaarde tijdens het onderzoek. Bij wijze van oefening werd het allereerste interview gepland met de spraakzame Roger Decock, winnaar van de Ronde van Vlaanderen in 1952, die in zijn biografie al anekdotes over eten en drinken tijdens de koers had laten optekenen.¹⁹ We kozen bewust voor Decock als proefpersoon, niet alleen omdat hij een spraakwaterval is, maar ook omdat we in de loop der jaren een vertrouwensrelatie met hem hebben opgebouwd.

Bij zowel Roger Decock als bij de andere geïnterviewden werden op voorhand enkel de in grote lijnen te bespreken thema's vastgelegd. Vóór het eigenlijke interview – dat zo veel mogelijk bij de geïnterviewde thuis werd afgenomen – werden het opzet en de doelstellingen van het gesprek uitvoerig toegelicht aan de respondent. Tijdens het interview zelf werd vertrokken van eenvoudige, algemene vraagstellingen en open 'hoe- en wat-vragen' (bijvoorbeeld 'Wat eten jullie 's morgens voor de koers', 'hoe werden jullie onderweg bevoorrad', enzovoort). Eerdere uitspraken, opgetekend in biografieën, of foto's fungeerden meermaals als uitgangspunt. Over het voeren van vraaggesprekken bestaan trouwens enkele goede handleidingen.²⁰

19 V. Coene en G. Van Cauwenberghe, *Roger Decock. Sluw en slim* (Balegem, 2011)

20 Zie hiervoor de literatuurlijst achteraan het artikel.

Still uit interview met Roger Decock. Spraakwaterval Roger Decock bleek een dankbare respondent.

Voor de reeks interviews werden renners geselecteerd die verschillende generaties konden vertegenwoordigen.²¹ Uit de gesprekken bleek al snel het belang van traditie in het wielrennen. Renners volgden de adviezen van oud-renners, die op hun beurt de richtlijnen van hun leermeesters volgden. Voor afwijkende opvattingen was er maar weinig ruimte en begrip zodat pas eind de jaren zeventig, begin de jaren tachtig (na een nieuwe generatiewissel) ruimte kwam voor nieuwe opvattingen ten opzichte van voeding. Niet alleen oud-renners, maar ook mensen uit hun entourage kunnen inzichten bieden. Om de sleutelperiode eind jaren zeventig, begin jaren tachtig verder uit te diepen, werd een beroep gedaan op oud-*soigneur* Dirk Nachtergaele, die net in die periode in het wielerpeloton stapte en symbool kon staan voor een nieuwe generatie, geschoolde *soigneurs* en begeleiders.

Al snel bleek dat het niet alleen nuttig (maar vooral ook noodzakelijk) is om eerste bevindingen, afgeleid uit tekst en/of beeld, af te toetsen bij de renners zelf. Eric Leman was in werkelijkheid toch niet zo lovend over de Mars-repen wiens kwaliteiten hij willens nillens – Flandria-Mars was immers zijn broodheer – in de krant benadrukte. Mars-repen bleken na rondvraag bij renners maar heel zelden gebruikt als bevoorrading. En op de vraag wat hij vond van de Ovomaltine-sportdrank waarmee hij tijdens zijn carrière gretig poseerde, antwoordde ex-renner Patrick Sercu: 'ik heb dat nooit gedronken.' Ook omgekeerd geldt trouwens die vaststelling. Door geïnterviewden opgerakelde gebeurtenissen en/of feiten worden best (in de mate van het mogelijke) afgetoetst aan andere, al dan niet gedrukte bronnen.

(Wieler)documentatiecentrum

Voor wie historisch onderzoek verricht, zijn documentatiecentra (genre KADOC, ADVN, Amsab-ISG, enzovoort) een uitstekend vertrekpunt. Maar voor wie wielershistorisch onderzoek wil voeren, is het misschien niet altijd even duidelijk waar zich relevante bronnen bevinden, wie deze beheert en hoe ze te raadplegen zijn. Lokaal kan je misschien terecht bij de plaatselijke heemkundige kring, een oud-journalist of in het beste geval bij een privé-verzamelaar die zijn documentaire collectie ter beschikking wil stellen. Maar daar houdt het veelal ook op. Nochtans leggen de grote interesse in wielergeschiedenis en toenemende vraag naar informatie de nood aan een gecentraliseerd wielersdocumentatiecentrum bloot.²² Het Wielermuseum Roeselare speelt daar als erkend museum al enige jaren graag op in door het gericht verwerven van een uiteenlopend gamma tijdschriften, kranten, boeken, wedstrijdbrochures, affiches, archivalia, enzovoort met betrekking tot de fiets- en wielergeschiedenis.²³ In de lijn van de museale basisfuncties (verzamelen, bewaren, beheren, onderzoeken, presenteren en ter beschikking stellen) zet het Wielermuseum naast de

21 Voor dit onderzoek werden in totaal 21 interviews afgenomen met 18 oud-profrenners (Jean Bogaerts, Roger Decock, Johan De Muynck, Gilbert Desmet, André Dierickx, Peter Farazijn, Frank Hoste, Eric Leman, Freddy Maertens, Nico Mattan, Johan Museeuw, Michel Pollentier, Patrick Sercu, Edgard Sorgeloos, Lucien Van Impe, Willy Vanneste en Heidi Van De Vijver), één niet prof-renner (Julien Berton), één oud-verzorger (Dirk Nachtergaele), één actuele profrenner (Stijn Devolder) en één voormalige PR-man van Martini (Marcel Verschelden). De interviews zijn grotendeels gedigitaliseerd en ter plaatse te beluisteren in het Wielermuseum.

22 Sedert 2010 worden alle informatieve vragen die het aan Wielermuseum gesteld worden, bijgehouden. In 2010 betrof het 30 infovragen, in 2011 55, in 2012 87, in 2013 112 en in 2014 (tot oktober) al 120.

23 Via Archiefbank Vlaanderen zijn een aantal archiefbestanden, bewaard in het Wielermuseum, te raadplegen (www.archiefbank.be)

verdere inhoudelijke uitbouw van het documentatiecentrum ook sterk in op de gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid ervan.²⁴

Het Wielermuseum verzamelt en ontsluit niet alleen wielerdokumentatie omdat dit vervat zit in haar museale opdracht of missie, en omdat het tegemoet wil komen aan de toenemende belangstelling voor wielergeschiedenis. In het Wielermuseum wordt ook verzameld omdat het wielrennen en 'de koers' an sich integraal deel uitmaken van onze samenleving. Oud-premier Yves Leterme stelde het zo: 'Vlaanderen is koers en de koers is Vlaanderen.'²⁵ Deze oneliner geldt eigenlijk al meer dan een eeuw. Wielrennen is in onze contreien van meet af aan heel snel uitgegroeid tot een volks gebeuren pur sang. Het Wielermuseum ziet het als haar opdracht om dit fundamenteel aspect van de 'Vlaamse volkscultuur' te bewaren en de studie en publieke ontsluiting ervan mogelijk te maken.

24 In de komende beleidsperiode wordt het Wielermuseum grondig gerenoveerd. Na deze ingrijpende werken zal het Wielermuseum over een ruimte beschikken waar onderzoekers nog makkelijker en efficiënter opzoekingen kunnen doen. In tussentijd blijft het documentatiecentrum toegankelijk. Meer informatie hierover zal binnenkort te vinden zijn op de website www.wielermuseum.be.

25 Scheerder, *Vlaanderen fietst*, p. 288.

Slot

Het onderzoek in functie van *Bevoorrading* leerde eens te meer dat een gedegen bronnenstudie cruciaal is, ook voor wie zich verdiept in wielergeschiedenis. Wie zelf research wil doen, kan van thuis uit een verkenning starten via online (beeld)databanken of in de eigen omgeving bij de lokale heemkundige kring, de plaatselijke verzamelaar of oud-renner. In het Wielermuseum kan de onderzoeker terecht in een gecentraliseerd documentatiecentrum. Door dit documentatiecentrum open te stellen, door eigen publicaties, en door derden (studenten, journalisten, heemkundigen, enzovoort) optimaal te ondersteunen, wil het Wielermuseum een voortrekkersrol opnemen op het gebied van wielershistorisch onderzoek.²⁶

26 Sinds 2012 publiceert het Wielermuseum *Etappe. Magazine over historische fietshelden*: een jaarlijks wielershistorisch tijdschrift bestemd voor een breed publiek. *Etappe* focust steeds op één welbepaald thema (2012: Belgische Tourwinnaars, 2013: 100 jaar Ronde van Vlaanderen, 2014: Koers en WOI).

Beknopte bibliografie

Naslagwerken wielersboeken en wielertijdschriften

L. Vanmassenhove e.a., *Koeten over d'oeude coureurs. Vlaamse wielersliteratuur 1898–1992* (Marke 1993).

W. Wilms, *Bibliographie cycliste. Un guide des livres sur le cyclisme professionnel* (Parijs, 2012).

www.erfgoedinzicht.be (Publicaties Wielermuseum Roeselare)

www.wielersportboeken.be

Omgaan met sporterfgoed

L. De Visch, (red.), *Scoor met de sportverhalen van je club!* (Brugge 2012).

W. van Buuren, *Handleiding voor het beheer van historische sportarchieven* (Hilversum 2003).

Omgaan met mondelinge geschiedenis

J. Bleyen en L. Van Molle, *Wat is mondelinge geschiedenis?* (Leuven 2012).

B. De Wever en P. François, *Gestemd verleden. Mondelinge geschiedenis als praktijk* (Schaarbeek 2003).

Evolutie van eten en drinken algemeen

P. Scholliers, *Arm en rijk aan tafel* (Berchem 1993).

M.-A. Wilssens, *Een eeuw dagelijks leven* (Tielt 1999).

Biografie

Dries De Zaeytijd (1982) studeerde geschiedenis aan de K.U. Leuven en is wetenschappelijk medewerker in het Wielermuseum Roeselare.

Thomas Ameye (1981) is conservator van het Wielermuseum. In zijn vrije tijd schakelt hij over van fietsen naar het afwerken van een sporthistorisch doctoraat aan de K.U. Leuven.

Contactgegevens Wielermuseum Roeselare

Polenplein 15 | 8800 Roeselare | www.wielermuseum.be | wielermuseum@roeselare.be